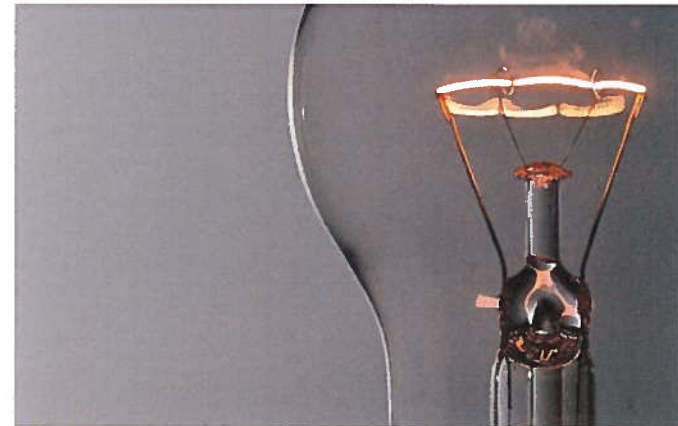

Deloitte.

Managementletter 2015

Gemeenschappelijke Regeling BAR-organisatie

Rotterdam, 12 januari 2016

Aan het dagelijks bestuur van de
Gemeenschappelijke Regeling BAR-organisatie
Postbus 501
2990 EA BARENDRECHT

Deloitte Accountants B.V.
Wilhelminakade 1
3072 AP Rotterdam
Postbus 2031
3000 CA Rotterdam
Nederland

Tel: 088 288 2888
Fax: 088 288 9830
www.deloitte.nl

Onderwerp
Managementletter 2015

Datum
12 januari 2016

Wij hebben conform uw opdrachtbevestiging met kenmerk DPS_201536530/ak van 7 oktober 2015, als onderdeel van de controle van de jaarrekening 2015 in oktober 2015 de interim-controle voor de Gemeenschappelijke Regeling BAR-organisatie uitgevoerd. In deze managementletter treft u onze belangrijkste bevindingen.

Onze controle is primair gericht op de analyse en evaluatie van de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle. Tevens heeft deze controle als doelstelling om aandachtspunten ten aanzien van de jaarrekeningen 2015 van de GR en de gemeenten te signaleren en onder uw aandacht te brengen. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door ons toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen nemen wij de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekeningen en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing. Hierdoor is onze analyse en evaluatie beperkter dan dat deze zou zijn geweest in het kader van een opdracht tot het geven van een oordeel omtrent de opzet, het bestaan, de effectiviteit en de efficiency van de interne beheersing als geheel en bestrijkt daarom niet noodzakelijkerwijze alle in de interne organisatie vervatte tekortkomingen.

Wij wijzen u erop dat deze brief is opgesteld ten behoeve van het dagelijks bestuur van de GR BAR-organisatie en voor de deelnemende gemeenten en daarom niet zonder onze toestemming aan derden mag worden verstrekt. De bevindingen en aanbevelingen dienen te worden gelezen als constructieve aanwijzingen voor uw organisatie als onderdeel van het continue proces van het veranderen en verbeteren van de beheersing van de bedrijfsvoering en de kwaliteit van de jaarrekeningen.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

drs. R.M.J. van Vugt RA

Op alle opdrachten verricht door Deloitte zijn de 'Algemene Voorwaarden Dienstverlening Deloitte Nederland, januari 2014' gedeponereerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24362837 van toepassing.

Deloitte Accountants B.V. is ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel te Rotterdam onder nummer 24362853.

Member of
Deloitte Touche Tohmatsu Limited

Inhoudsopgave

Onderwerp	Blz.
1. Samenvatting interim-controle bij de BAR-organisatie	4
2. Bevindingen interne beheersing	6
3. Detailbevindingen interim-controle 2015	9
4. Follow-up managementletter vorig jaar	19
5. Actuele ontwikkelingen	21
6. Overige zaken	23
7. Disclaimer en beperkingen in het gebruik	25

1. Samenvatting interim-controle bij de BAR-organisatie

1. Samenvatting interim-controle bij de BAR-organisatie

INLEIDING

Afgelopen jaren en de aankomende periode zullen op uw gemeenten en BAR-organisatie veel dossiers en uitdagingen afgekomen zijn en afkomen. Een greep uit deze uitdagingen en dossiers zijn de decentralisaties, Vpb, vernieuwing in de BBV-regels en de samenwerking in BAR-verband. Deze dossiers en uitdagingen hebben veel inspanning van uw organisatie gevraagd en ook naar de toekomst toe vragen deze dossiers nog een forse inspanning. De opgave waar u voor heeft gestaan en staat is complex en uitdagend. Wij hebben geconstateerd dat onder andere als gevolg van deze uitdagingen een achterstand is ontstaan in de verdere professionalisering van de bedrijfsvoering. Deze professionalisering bestaat enerzijds uit het versterken van de interne beheersing van de 'reguliere' bedrijfsvoering, anderzijds uit het implementeren van verbeteracties en het verder inrichten van de interne controlefunctie.

Het niet zichtbaar maken van uw interne beheersing en het ontbreken van interne controle vergroot aanzienlijk het risico op fouten en onrechtmatigheden in uw administratie

De belangrijkste stappen die wij - in deze fase van uw organisatieontwikkeling - aangaande de verbetering van uw interne beheersing onderkennen zijn:

- Gestructureerd uitvoeren van verbijzonderde interne controles.
- Beschrijven van key-controls.
- Inrichten en zichtbaar maken van controlestappen in de processen om fouten in uw administratie en jaarrekening te voorkomen.
- Opstellen van 'position papers' inzake de waardering van belangrijke schattingsposten zoals: materiële en financiële vaste activa, grondexploitaties, (dubieuze) vorderingen en voorzieningen teneinde een deugdelijke grondslag van de waardering in de jaarrekening te waarborgen.

Uw organisatie geeft aan bovenstaande verbeteringen in gang te hebben gezet. Als voorbeeld noemen wij de nieuwe opzet en vastlegging van de interne controles. De uitkomsten daarvan zullen wij in januari 2016 beoordelen.

INDELING

Onze belangrijkste bevindingen hebben wij bij het onderdeel 'Bevindingen interne beheersing' nader uitgewerkt. In hoofdstuk 'Detailbevindingen interim-controle 2015' beschrijven we van een aantal processen onze bevindingen en actiepunten voor de jaarrekening. In hoofdstuk 4 beschrijven we de follow-up op onze eerdere adviezen. In hoofdstukken 5 tot en met 7 komen actuele ontwikkelingen en overige zaken terug.

ACTIES VOOR DE JAARREKENINGEN 2015

De gevolgen van onze bevindingen voor de jaarrekeningen 2015 van de GR en de gemeenten hebben wij vertaald in concrete acties die uw organisatie vóór de start van de jaarrekeningcontroles uitgevoerd moet hebben. Deze actielijst hebben wij als bijlage bij deze managementletter aan uw medewerkers verstrekt.

2. Bevindingen interne beheersing

2.1. Interne controle

STAND VAN ZAKEN

Uw gemeente heeft een nieuw plan voor de inrichting en uitvoering van interne controles opgesteld in 2015. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen kritische en niet-kritische processen. In onderstaand overzicht geven we de stand van zaken weer tijdens de interim-controle 2015. Met de medewerkers van uw gemeente zijn wij in overleg of en in hoeverre we gebruik kunnen maken van de (verbijzonderde) IC-werkzaamheden.

Proces	Status
Afschrijvingen	
Algemene uitkering	
Betalingen	
Bestaan/eigendom activa	
Burgerzaken	
Dividend- en renteopbrengsten	
Externe inhuur	
Grafrechten	
Grondexploitatie	
Heffingen	
Huren/overige inkomsten	
Inkoop en aanbesteden	
Investeringen	
Memoriaalboekingen	
Omgevingsvergunningen	
Parkeerbelasting	
Rentelasten	
Reservemutaties	
Salarissen	
Sociaal domein	
Subsidieverstrekingen	
Transacties verbonden partijen	
Treasury	
Voorzieningen	

Status	Toelichting
	Opzet interne controle gemaakt, uitvoering niet gereed
	Geen opzet interne controle gemaakt, uitvoering gestart
	Niet bekend of proces betrokken zal worden in (V)IC*

* Deze processen betreft u bij het opstelproces van de jaarrekeningen van uw gemeenten en GR. Zichtbare tussentijdse interne controles op deze processen vindt niet plaats. Wij hebben onze verwachtingen voor de aanlevering bij de jaarrekeningcontroles en de uit te voeren steekproeven met uw medewerkers gedeeld.

2.2. Decentralisaties

ONTWIKKELINGEN

Gemeenten zijn vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de uitvoering van (extra) taken op het terrein van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Participatiewet. Deze transitie in het sociale domein worden de '3 decentralisaties' (hierna: 3D's) genoemd. Kort samengevat zijn de belangrijkste wijzigingen:

- Participatiewet: samenvoeging WWB c.a., WSW en Wajong. Vanaf 2015 is geen nieuwe instroom in de WSW meer mogelijk.
- Wmo 2015: bestaat uit de 'oude' WMO en de overheveling van langdurige zorg vanuit de AWBZ. Naast de huishoudelijke ondersteuning is hier bijvoorbeeld begeleiding, kortdurend verblijf en dagbesteding bij gekomen.
- Jeugdwet: volledig nieuw voor gemeenten. Betreft een overheveling van taken vanuit provincie en Rijk.

Om deze nieuwe taken vorm te geven, hebben uw gemeenten grote inspanningen geleverd om tijdig de benodigde contracten te sluiten met zorgaanbieders, administraties in te richten, etc. Gedurende de implementatiefase is 'de winkel' vanzelfsprekend open gebleven: prioriteit was en blijft continuering van de zorgverlening.

SITUATIE BIJ UW GEMEENTEN

Uw gemeenten hebben forse inspanningen geleverd om te komen tot continuering van de zorgverlening. Ook hebben de BAR-gemeenten al inspanningen verricht in het aantonen van de rechtmatigheid. Voor de rechtmatigheid is uw gemeente sterk afhankelijk van derden.

De belangrijkste actiepunten die wij ten behoeve van de jaarrekening 2015 voor uw gemeenten onderkennen zijn:

- Verder inzicht krijgen in financiële stromen, uitvoerende partijen en gemaakte afspraken.
- Onderzoeken hoe en wanneer er verantwoording plaatsvindt door zorgaanbieders en welke zekerheid (controleverklaringen/assurance-rapporten) daarbij wordt geleverd.
- Uitvoeren interne controles waarbij rechtmatigheid besteding en prestatielevering wordt vastgesteld.
- Specifiek voor GR Jeugd Rijnmond: bepalen werkelijke zorgconsumptie en bepalen wijze van verwerking in de jaarrekening 2015.

AANVULLEND ONDERZOEK

Momenteel voeren wij aanvullende werkzaamheden uit op de inrichting van de taken en de AO binnen het sociaal domein van de BAR-organisatie. Wij brengen in een apart rapport verslag uit van deze werkzaamheden.

3. Detailbevindingen interim-controle 2015

3. Detailbevindingen interim-controle 2015

- Significante bevindingen over de interne beheersing met mogelijke materiële impact. Direct actie vereist.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie gewenst.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie te overwegen.

1

Grondexploitaties

Risicoclassificatie

Procesbeschrijving

Een procesbeschrijving voor het actualisatieproces is aanwezig, opgesteld in 2015. Daarin is een kritische interne check op uitgangspunten en onderbouwingen van parameters verwerkt. Uit de modelchecklisten blijkt hoe deze vastleggingen vorm zullen krijgen. Verder stappen in het proces rondom de grondexploitaties, zoals grondtransacties (aan- en verkopen), zijn nog niet in procesbeschrijving verwerkt. In de opzet van de interne controle worden transacties betrokken.

Bevindingen/ risico's

Naar aanleiding van gevoerde gesprekken over grondexploitaties constateren wij het volgende:

- Verschillen tussen de werkwijzen en (berekennings)methoden die de drie gemeenten hanteren bij het actualiseren van grondexploitaties. Bijvoorbeeld geen uniforme contantewaardeberekeningen.
- Een zichtbare controle op juiste en volledige verwerking van grondaankopen en -verkopen ontbreekt (hierbij is te denken aan een toets op juiste en volledige prijs, bepaling waarde, toets staatsteun).

Verwachting richting jaarrekening

- Wij verwachten 'position papers' waarin u uiteenzet hoe u tot een betrouwbare inschatting bent gekomen van de uitgangspunten omtrent prijzen, parameters, fasering en programmering.
- Daarnaast dient een gedetailleerde controle plaats te vinden op de aan- en verkopen van gronden die in 2015 hebben plaatsgevonden. Van grondverkoop dient expliciet de volledigheid te worden vastgesteld.

Actualiteiten

- Wijziging van het BBV in 2017.
- Invoering vennootschapsbelasting (2016).

3. Detailbevindingen interim-controle 2015

- Significante bevindingen over de interne beheersing met mogelijke materiële impact. Direct actie vereist.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie gewenst.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie te overwegen.

2

Afschrijvingen en (des)investeringen

Risicoclassificatie

Procesbeschrijving	Een procesbeschrijving omtrent het correct toepassen en berekenen van afschrijvingslasten en (des)investeringen ontbreekt. Het kader omtrent activeren en afschrijven heeft u in gemeentelijke nota's vastgelegd. Voor de GR-organisatie heeft u een nieuw kader opgesteld dat u nog formeel moet vaststellen.
Bevindingen/ risico's	<p>Bij de totstandkoming van de jaarrekeningposten (im)materiële en financiële vaste activa onderkennen we de processen investeringen, desinvesteringen en afschrijvingen. Wij hebben geconstateerd dat gestructureerde en zichtbaar vastgelegde controles in dit (administratieve) proces ontbreken. Deze controles dragen bij aan het (vooraf) juist verwerken en verantwoorden van verrichte uitgaven. De belangrijkste controles die wij hierin missen betreffen het niet uitvoeren óf het niet zichtbaar maken van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - een controle op juiste invoer van nieuwe kredieten (levensduur, afschrijvingsvorm, btw-label, etc.); - een controle of u uitgaven mag activeren volgens de criteria opgenomen in het BBV of uw eigen beleid; - een controle op toepassing van een juist afschrijvingspercentage en/of juiste inschatting van de levensduur; - een controle of activa (nog steeds) bestaan en in eigendom zijn van de gemeente dan wel van de GR zijn; - evenals een periodieke analyse op waardering van activa, bij voorkeur ultimo balansjaar. In het bijzonder speelt hierbij het naleven van de notitie vastgoed van de commissie BBV een rol. Maar ook of de juiste waardering van uitgezette leningen en bijdrage verstrekt aan derden nog steeds correct is of dat u deze moet afwaarderen.
Verwachting richting jaarrekening	<p>Uitvoeren van zichtbare (steekproefsgewijze) controles op eigendom en bestaan van (im)materiële en financiële vaste activa. Wij maken hierover afspraken met uw medewerkers.</p> <p>Opstellen van 'position papers' waarin u positie neemt welke uitgangspunten u hanteert bij het waarde geven aan de aanwezige activa.</p>
Actualiteiten	- Notitie Riolerings (BBV), Notitie Waardering Vastgoed (BBV) en wijziging van het BBV in 2017.

3. Detailbevindingen interim-controle 2015

- Significante bevindingen over de interne beheersing met mogelijke materiële impact. Directe actie vereist.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie gewenst.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie te overwegen.

3 Personeels- en salarisadministratie

Risicoclassificatie

Procesbeschrijving

Procesbeschrijving waarin het proces rondom het verwerken en verantwoorden van mutaties en declaraties in de personeels- en salarisadministratie is beschreven zijn aanwezig. Verder uitwerken door het beschrijven van de key-controls zien wij als belangrijkste verbeterstap.

Bevindingen/ risico's

De belangrijkste bevindingen binnen het proces van salarisverwerking liggen op het gebied van gestructureerd, regelmatig én zichtbaar uitvoeren van controlestappen bij het verwerken van mutaties en het maken van aansluitingen. Momenteel ontbreekt:

- het maken van een periodieke aansluiting tussen de salarisadministratie en de financiële administratie;
- een zichtbare controle waaruit de verwerking van mutaties op juistheid, volledigheid en rechtmatigheid blijkt (naleven geldende wet- en regelgeving, o.a. CAR-UWO);
- een periodieke toets op het toepassen van juiste parameters in de sociale lasten en premies (bijvoorbeeld middels bruto-nettoberekening).

Het risico hierbij is dat u niet tijdig (genoeg) omissies in de salarisadministratie ontdekt en u onrechtmatige uitbetalingen verricht.

Verwachting richting jaarrekening

Stel achteraf over 2015 aan de hand van een representatieve steekproef vast of de mutaties in de salarisadministratie juist en volledig zijn verwerkt en of deze rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Actualiteiten

- Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties.
- Wijziging Wet Normering Topinkomens (WNT).
- Eenmalige invloed vanwege invoering Individueel Keuzebudget.

3. Detailbevindingen interim-controle 2015

- Significante bevindingen over de interne beheersing met mogelijke materiële impact. Direct actie vereist.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie gewenst.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie te overwegen.

4

Debiteurenbeheer

Risicoclassificatie

Procesbeschrijving

Een actuele procesbeschrijving is aanwezig.

Bevindingen/
risico's

Wij hebben bij onze waarnemingen geen omissies bij het opleggen en registreren van vorderingen geconstateerd. Bij onze beoordeling van het invorderingsproces hebben wij vastgesteld dat u aanmaningen en incasso's niet of niet tijdig (volgens uw eigen interne procedure) verstuurt. Uw medewerkers geven aan focus te leggen op 'grote' openstaande vorderingen. Daarnaast merken wij op dat tussentijdse berekening van de voorzieningen voor oninbare vorderingen niet plaatsvindt. U loopt hiermee het risico dat vorderingen niet inbaar zijn. Daarnaast is het risico aanwezig dat tussentijdse informatievoorziening geen betrouwbare informatie geeft over oninbare vorderingen.

Verwachting
richting
jaarrekening

Voer een gedetailleerde analyse uit op de ouderdom van openstaande vorderingen per balansdatum en bepaal of afboekingen noodzakelijk zijn of dat u een voorziening moet treffen. Wij verwachten voor de jaarrekeningpost 'uitzettingen < 1 jaar' een 'position paper' waarin u ingaat op de betrouwbaarheid van de gekozen parameters voor de berekening van de voorzieningen voor dubieuze debiteuren (private debiteuren, belastingdebiteuren en debiteuren sociale zaken).

Actualiteiten

Niet van toepassing.

3. Detailbevindingen interim-controle 2015

- Significante bevindingen over de interne beheersing met mogelijke materiële impact. Directe actie vereist.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie gewenst.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie te overwegen.

5

Memoriaalboekingen en tussenrekeningen

Risicoclassificatie

Procesbeschrijving

Een actuele procesbeschrijving rondom het verwerken en autoriseren van memoriaalboekingen en tussenrekeningen ontbreekt.

Bevindingen/ risico's

Een structureel en zichtbaar beheer van tussenrekeningen, waarbij u onder andere analyseert of posten op de tussenrekeningen correct zijn, ontbreekt. Wij hebben van uw medewerkers vernomen dat vergelijkbare controles ad hoc en verder niet gestructureerd en gedocumenteerd worden vastgelegd. U loopt hierdoor het risico dat verwerking van mutaties in uw administratie niet of niet accuraat worden verwerkt of dat geconstateerde omissies op tussenrekeningen niet adequaat worden afgewikkeld.

Memoriaalboekingen kunnen door medewerkers van de financiële administratie worden ingevoerd en doorgevoerd. Een zichtbare autorisatie van memoriaalboekingen ontbreekt daarbij. U loopt hierdoor het risico op onjuiste en/of niet toereikend geautoriseerde boekingen in de administratie.

Verwachting richting jaarrekening

Voer gedetailleerde analyses uit op de boekingen van tussenrekeningen. Specificeer en onderbouw de bedragen die per 31 december 2015 op tussenrekeningen zijn verantwoord. Voer achteraf steekproefsgewijze controles uit op de verwerkte memoriaalboekingen 2015. Wij maken hierover afspraken met uw medewerkers.

Actualiteiten

Niet van toepassing.

3. Detailbevindingen interim-controle 2015

- Significante bevindingen over de interne beheersing met mogelijke materiële impact. Direct actie vereist.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie gewenst.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie te overwegen.

6

Aanbestedingen, inkopen en betalingen

Risicoclassificatie

Procesbeschrijving

Actuele procesbeschrijvingen zijn aanwezig.

Bevindingen/
risico's

Wij merken op dat binnen het inkoop- en betaalproces binnen de BAR-organisatie enkele zichtbare controlestappen ontbreken. Onze belangrijkste bevindingen zijn:

- Bij de controlestap voorafgaand aan de betaling plaatst u controletekens op de betaaladvieslijst. Het is onduidelijk wat hiermee gecontroleerd/vastgesteld wordt.
- Bij de goedkeuring van inkoopfacturen motiveert de besteller en/of budgethouder niet waarmee feitelijk is vastgesteld dat de prestatie daadwerkelijk is geleverd.
- Wij hebben, bij een aantal inkoopdossiers, niet kunnen vaststellen of u het inkoopbeleid correct naleeft (bijvoorbeeld niet meerdere offertes opgevraagd).
- Motivatie van keuze aanbestedingstraject en/of motivatie keuze leverancier ontbreekt.

Daarnaast merken wij op dat dossiervorming niet in alle gevallen compleet is. U loopt het risico op onrechtmatige inkopen en onterechte betalingen.

Verwachting
richting
jaarrekening

U dient een representatieve steekproef uit te voeren op betalingen en inkoopfacturen waarbij u expliciet vaststelt of juiste bedragen aan de juiste crediteuren zijn betaald en dat prestatielevering heeft plaatsgevonden. Wij maken hierover afspraken met uw medewerkers. Uitvoeren van een crediteurenscaan waarmee u vaststelt dat inkopen rechtmatig (Europees) zijn aanbesteed. Wij maken hierover afspraken met uw medewerkers.

Actualiteiten

Niet van toepassing.

3. Detailbevindingen interim-controle 2015

- Significante bevindingen over de interne beheersing met mogelijke materiële impact. Direct actie vereist.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie gewenst.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie te overwegen.

7

Subsidieverstrekingen

Risicoclassificatie

Procesbeschrijving Actuele procesbeschrijvingen rondom het verstrekken en vaststellen van subsidies zijn aanwezig.

**Bevindingen/
risico's**

Tijdens de interim-controle hebben wij van uw medewerkers begrepen dat zich achterstanden in de verwerking van subsidieaanvragen en de vaststellingen daarbij voordoen. Hierdoor vindt overschrijding van de termijnen uit de gemeentelijke subsidieverordening plaats. Door het afwijken van uw eigen regels loopt u het risico op onrechtmatige verstrekking van subsidies.

**Verwachting
richting
jaarrekening**

Wij verwachten per gemeente een overzicht met verstrekte subsidies in 2014 én 2015 waarbij de status is vermeld met betrekking tot behandeling en vaststelling.

Actualiteiten

Niet van toepassing.

3. Detailbevindingen interim-controle 2015

- Significante bevindingen over de interne beheersing met mogelijke materiële impact. Directe actie vereist.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie gewenst.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie te overwegen.

8

Belastingen en heffingen

Risicoclassificatie

Procesbeschrijving

Een actuele procesbeschrijving rondom het heffen en innen van belastingen is aanwezig.

Bevindingen/ risico's

Wij hebben vastgesteld dat u controlestappen in het proces van het opleggen en registreren van belastingaanslagen zichtbaar en gestructureerd vastlegt. Interne beheersing kunt u verder structureren door:

- Opstellen van tussentijdse aansluitingen tussen belastingapplicatie en financiële administratie.
- De analyses van (opvallende) wijzigingen in WOZ-waarden ten opzichte van het vorige belastingjaar zichtbaar maken.

Hiermee voorkomt u het risico dat u verschillen niet tijdig constateert en niet meer adequaat kunt oplossen en daarmee (uiteindelijk) onjuist verantwoordt.

Verwachting richting jaarrekening

Wij verwachten voor de jaarrekeningcontrole een analyse van de WOZ-waarden in 2015 ten opzichte van 2014, inclusief een analyse van opvallende verschillen. Daarnaast dient u over heel 2015 een aansluiting tussen de belastingapplicatie en financiële administratie op te stellen.

Actualiteiten

Niet van toepassing.

3. Detailbevindingen interim-controle 2015

- Significante bevindingen over de interne beheersing met mogelijke materiële impact. Direct actie vereist.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie gewenst.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie te overwegen.

9 Opbrengsten

Risicoclassificatie

Procesbeschrijving

Een actuele procesbeschrijving rondom de verschillende opbrengststromen binnen uw gemeenten ontbreekt.

Bevindingen/ risico's

Uw gemeenten kennen verschillende categorieën opbrengsten. Een interne analyse op deze opbrengsten, met als doel het vaststellen waar de (volledigheid)risico's zitten, ontbreekt. Een dergelijke analyse is de basis voor bepaling welke (interne controle)werkzaamheden nodig zijn om juist en volledige verwerking in de administratie te waarborgen.

Wij hebben twee opbrengstenstromen nader onderworpen aan een beoordeling:

- Verhuuropbrengsten: de belangrijkste bevinding is dat aansluitingen tussen verhuuradministraties en de financiële administratie ontbreken en dat (zichtbare) controles op volledigheid van huurbaten niet gestructureerd en periodiek plaatsvinden.
- KCC: een feitelijke vastlegging van rol en verantwoordelijkheid ontbreekt hiermee. U loopt hiermee een risico op onrechtmatige onttrekkingen van contant geld.

Verwachting richting jaarrekening

Bepaal vanuit de gerealiseerde opbrengsten 2015 welke opbrengstenstromen per gemeente te onderkennen zijn en stel vast waar (verbijzonderde) interne controles nodig zijn.

Verhuuropbrengsten: bepaal wat de maximale verhuurcapaciteit is en stel vast of van alle verhuurde objecten de huurbaten volledig in rekening zijn gebracht.

Actualiteiten

Niet van toepassing.

4. Follow-up managementletter vorig jaar

4. Follow-up managementletter vorig jaar

- Significante bevindingen over de interne beheersing met mogelijke materiële impact. Direct actie vereist.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie gewenst.
- Overige bevindingen over de interne beheersing. Actie te overwegen.

Niet opgelost ✘
 Gedeeltelijk opgelost ○
 Opgelost ✔

#	Onderwerp	Advies	Follow-up in 2015	■	■	■
1	Frauderisicoanalyse	Wij adviseren u de frauderisicoanalyse formeel te laten vaststellen en periodiek de effectiviteit van de getroffen maatregelen te toetsen en op basis van de uitkomsten noodzakelijke aanpassingen te maken.	U heeft de analyse vastgesteld in het dagelijks bestuur. De vertaling van beheersmaatregelen naar (verbijzonderde) interne controle vindt momenteel plaats.	○		
2	Personeel	Wij adviseren u de aansluitingen tussen salarisadministratie en financiële administratie tussentijds te maken.	Ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar.			✘
3	Personeel	Wij adviseren u de interne controlestappen bij verwerken van salarismutaties zichtbaar vast te leggen en mutatielijsten te bewaren.	Bij een (beperkt) aantal gevallen hebben we vastgesteld dat controletekens worden geplaatst op mutatielijsten. Echter, het is niet duidelijk wat hiermee is vastgesteld.			○
4	Prestatielevering	Wij adviseren u bij de prestatielevering van inkopen (boven een bepaalde ondergrens) zichtbaar vast te leggen aan de hand van welke brondocumentatie u de akkoordverklaring voor levering van de prestatie heeft vastgesteld.	Ongewijzigd ten opzichte van vorig jaar.	✘		
5	Verplichtingen	Wij adviseren u een verplichtingenadministratie in te voeren.	Uw organisatie onderzoekt de mogelijkheden voor invoering van een verplichtingenadministratie.		✘	
6	Scan EU-aanbestedingen	Voer een periodieke EU-inkoopscan uit vanuit de crediteurenlijst.	Bij de jaarrekeningcontrole 2014 is een analyse opgesteld. Tussentijds is in 2015 geen opvolging hieraan gegeven.	○		
7	Stamgegevens crediteuren	Stel vast welke controles binnen het crediteurenproces zijn ingericht om onrechtmatige mutaties in stamgegevens van crediteuren te voorkomen.	De procedure is ingericht en wordt toegepast waarbij functiescheiding is geborgd.		✔	

5. Actuele ontwikkelingen

5. Actuele ontwikkelingen

De volgende actuele ontwikkelingen hebben invloed op uw organisatie en leiden tot wijzigingen in de begrotingen en jaarrekeningen van uw GR en gemeenten. Wij hebben een nadere uitwerking van deze actuele ontwikkelingen als bijlage bij deze managementletter verstrekt aan uw organisatie:

- **Voorgestelde wijzigingen vernieuwing BBV**
- **Fiscaliteiten (met name invoering vennootschapsbelasting)**
- **Onderwijshuisvesting**
- **Eenmalige invloed vanwege invoering Individueel Keuzebudget (IKB)**
- **De wijzigingen van de Wet op de GR**
- **Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties**
- **Wijziging Wet Normering Topinkomens**

6. Overige zaken

6. Overige zaken

WETTELIJKE VOORSCHRIFTEN - FRAUDE

Als onderdeel van onze controle hebben wij u verzocht inzicht te geven in uw inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude. Daarbij in acht genomen de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen, het proces dat de directie daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met het toezichthoudend orgaan. Wij hebben daarbij vastgesteld dat het maken en/of periodiek actualiseren van gerichte frauderisicoanalyses geen zichtbaar onderdeel vormt van de interne beheersingsomgeving en dat uit de administratie (notulen, beleidsdocumenten, et cetera) bijvoorbeeld geen vastleggingen blijken die het belang illustreren dat u hecht aan het vermijden en ontdekken van fraude. Uw organisatie loopt hiermee het risico dat de interne beheersing kwetsbare plekken bevat die onopgemerkt blijven.

Wij vragen uw aandacht voor het nader uitwerken van de huidige (globale) frauderisicoanalyse door het management, de directie en het college van B en W. Hierin verwachten wij in ieder geval vanuit een tweetal invalshoeken een inschatting van de frauderisico's:

1. Het risico van onrechtmatige onttrekkingen van geld en/of goederen aan de gemeente.
2. Het risico dat personen de financiële verslaggeving gebruiken om daar beter van te worden.

Wij verzoeken u deze frauderisicoanalyse nog voor de jaarrekeningcontrole 2015 af te stemmen met (een afvaardiging van) de gemeenteraden en hiervan adequate vastlegging te maken.

Van de accountant wordt op grond van de regels van de beroepsorganisatie NBA een professioneel-kritische houding verwacht ten aanzien van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude. Ter invulling van deze professioneel-kritische houding zal de accountant een inschatting moeten maken van de frauderisico's, zich een beeld moeten vormen van de maatregelen van interne beheersing die de organisatie heeft getroffen om mogelijke fraudes van materieel belang te voorkomen en moeten bezien of deze maatregelen effectief zijn. Wanneer sprake is van een aanwijzing voor fraude, zal de accountant dit moeten communiceren met, afhankelijk van de aard van de fraude, de direct leidinggevende, het college en, in sommige gevallen (fraude in de top van de organisatie) en wanneer onvoldoende herstelwerkzaamheden worden ondernomen, de raad.

Om invulling te geven aan de eerdergenoemde verplichting hebben wij een fraudediscussie gevoerd binnen het controleteam en met vertegenwoordigers van uw gemeente, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de eventuele mogelijkheden van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in relatie tot de jaarstukken en op preventieve maatregelen daarbij. Van deze vertegenwoordigers hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd.

Daarnaast hebben wij conform onze beroepsregels zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die erop waren gericht om het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Hoewel wij, zoals hiervoor beschreven, een kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude, merken wij op dat onze controle niet specifiek gericht is op het ontdekken van fraude.

7. Disclaimer en beperkingen in het gebruik

7. Disclaimer en beperking in het gebruik

Volledigheidshalve merken wij op dat onze analyse en evaluatie is uitgevoerd in het kader van de door u verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing.

Hierdoor is onze analyse en evaluatie beperkter dan dat deze zou zijn geweest in het kader van een opdracht tot het geven van een oordeel omtrent de opzet, het bestaan, de effectiviteit en de efficiency van de interne beheersing als geheel en bestrijkt daarom niet noodzakelijkerwijze alle in de interne organisatie vervatte tekortkomingen.

Wij attenderen u erop dat deze brief is opgesteld ten behoeve van het management van de GR BAR-organisatie en daarom niet zonder onze toestemming aan derden mag worden verstrekt.

FOR CLIENTS

Deloitte.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee (“DTTL”), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as “Deloitte Global”) does not provide services to clients. Please see www.deloitte.nl/about for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Deloitte provides audit, consulting, financial advisory, risk management, tax and related services to public and private clients spanning multiple industries. With a globally connected network of member firms in more than 150 countries and territories, Deloitte brings world-class capabilities and high-quality service to clients, delivering the insights they need to address their most complex business challenges. Deloitte’s more than 210,000 professionals are committed to becoming the standard of excellence.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms, or their related entities (collectively, the “Deloitte network”) is, by means of this communication, rendering professional advice or services. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.

© 2016 Deloitte the Netherlands